

การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว : UI Green University

ในปัจจุบันประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อคนทั้งโลก ประกอบกับความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ สภาวะโลกร้อนและสภาวะเรือนกระจก เป็นพันธกิจที่สำคัญ พันธกิจหนึ่งที่มหาวิทยาลัยจะต้องให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูง และเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายในมหาวิทยาลัย และเป็นต้นแบบหรือผู้นำในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนและสังคม มหาวิทยาลัยทั่วโลกส่วนใหญ่จึงได้บรรจุประเด็นนี้ไว้ในพันธกิจของมหาวิทยาลัย และดำเนินการตามแผนที่กำหนดทั้งในด้านการป้องกันการแก้ไขปัญหา การส่งเสริม รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกกันว่า มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University)

มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) หมายถึง มหาวิทยาลัยที่มีการบูรณาการการอนุรักษ์ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมเข้าไปในการเรียนการสอน การวิจัย และในทุกกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการทำงานในบรรยากาศที่มีความปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประหยัดพลังงาน อันก่อให้เกิดผลต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

กลไกหนึ่งที่หนุนเสริมให้มหาวิทยาลัยรักษาสภาพแวดล้อมและสร้างมหาวิทยาลัยสีเขียวที่เป็นที่รู้จักและถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในมหาวิทยาลัยทั่วโลก คือ การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว (UI Green Metric World University Ranking : UI GreenMetric) ซึ่งดำเนินการโดย University of Indonesia ประเทศอินโดนีเซีย โดยมีฐานแนวคิดที่ว่า มหาวิทยาลัยชั้นนำที่จะผลิตผู้นำรุ่นใหม่ในอนาคต จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม โดยคาดหวังว่าผลการจัดอันดับ UI GreenMetric จะมีส่วนช่วยให้สังคมตระหนักถึงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และช่วยเปลี่ยนการดำเนินชีวิตของผู้คนให้มีส่วนร่วมในการใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า

University of Indonesia เริ่มจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวตั้งแต่ พ.ศ.2553 เพื่อประเมินและเปรียบเทียบกิจกรรมของมหาวิทยาลัยในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนภายในมหาวิทยาลัย ทั้งการบูรณาการไปกับการเรียนการสอนในหลักสูตร การพัฒนาพื้นที่ของมหาวิทยาลัยให้เป็นสีเขียว โดยยึดถือหลักการ 3E's ได้แก่ Environment, Economics, และ Equity และ Education การจัดอันดับเป็นไปโดยความสมัครใจ มหาวิทยาลัยที่ต้องการเข้ารับการจัดอันดับต้องส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปยัง University of Indonesia โดยในปีแรกมีมหาวิทยาลัยจากทั่วโลกจำนวน 95 มหาวิทยาลัยเข้าร่วมการจัดอันดับ และเพิ่มจำนวนเป็น 407 มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2558

เกณฑ์การประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวให้ความสำคัญกับความตระหนักของมหาวิทยาลัยในเรื่องความยั่งยืน เกณฑ์เหล่านี้จะชี้

ให้เห็นการดำเนินการของมหาวิทยาลัยในการมีส่วนรับผิดชอบต่อประเด็นความยั่งยืนผ่านนโยบาย การดำเนินงาน และการสื่อสาร ในปีแรก (พ.ศ.2553) การประเมินประกอบด้วยตัวบ่งชี้จำนวน 23 ตัวบ่งชี้โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน และพัฒนาเป็น 6 ด้านในปี พ.ศ.2555

ปี พ.ศ.2559 การประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียวยังคงประกอบด้วยเกณฑ์ 6 ด้าน แต่ละด้านมีค่าน้ำหนักต่างกัน คือ

1. ที่ตั้งและโครงสร้างพื้นฐาน (Setting and Infrastructure : SI) ร้อยละ 15
 2. การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (Energy and Climate Change : EC) ร้อยละ 21
 3. การจัดการของเสีย (Waste : WS) ร้อยละ 18
 4. การจัดการน้ำ (Water : WR) ร้อยละ 10
 5. การขนส่ง (Transportation : TR) ร้อยละ 10
 6. การศึกษา (Education : ED) ร้อยละ 18
- เกณฑ์แต่ละเกณฑ์จะประกอบด้วยตัวบ่งชี้ซึ่งมีจำนวนต่างกัน และกำหนดคะแนนเต็มของแต่ละตัวบ่งชี้ไว้อย่างชัดเจน โดยมีคะแนนเต็มทั้งหมดเป็น 10,000 คะแนน

เกณฑ์การประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว

ด้าน และตัวบ่งชี้	คะแนน
1. ที่ตั้งและโครงสร้างพื้นฐาน	1,500
SI 1 สัดส่วนพื้นที่เปิดต่อพื้นที่ทั้งหมด	300
SI 2 สัดส่วนพื้นที่เปิดต่อจำนวนประชากร	300
SI 3 จำนวนพื้นที่ในสภาพที่เป็นป่า	200
SI 4 จำนวนพื้นที่ในสภาพที่เป็นสวน สนาม ต้นไม้	200
SI 5 จำนวนพื้นที่ซึมซับน้ำ	300
SI 6 งบประมาณของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	200

ด้าน และตัวบ่งชี้	คะแนน
2. การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ	2,100
EC 1a การใช้อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ	200
EC 1b การใช้อาคารประหยัดพลังงาน/อาคารอัจฉริยะ	100
EC 2 นโยบายการใช้พลังงานหมุนเวียน	300
EC 3 สัดส่วนการใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งหมดต่อประชากร	200
EC 4 โครงการอนุรักษ์พลังงาน	300
EC 5 การดำเนินงานอาคารสีเขียว	300
EC 6 การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ	300
EC 7a นโยบายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	100
EC 7b นโยบายการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์	100
EC 7c สัดส่วนการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ทั้งหมดต่อพื้นที่เปิด และประชากรของมหาวิทยาลัย	200
3. การจัดการของเสีย	1,800
WS 1 โครงการนำของใช้แล้วกลับมาใช้	300
WS 2 การนำขยะมีพิษกลับมาใช้	300
WS 3 การกำจัดขยะอินทรีย์	300
WS 4 การกำจัดขยะอนินทรีย์	300
WS 5 การบำบัดน้ำเสีย	300
WS 6 นโยบายลดการใช้กระดาษและพลาสติกในมหาวิทยาลัย	300
4. การจัดการน้ำ	1,000
WR 1 โครงการประหยัดน้ำ	300
WR 2 โครงการใช้น้ำหมุนเวียน	300
WR 3 การใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดน้ำ	200
WR 4 การใช้น้ำที่ผ่านกระบวนการ	200
5. การขนส่ง	1,800
TR 1 สัดส่วนจำนวนยานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์ต่อจำนวนประชากร	200
TR 2 สัดส่วนจำนวนรถโดยสารที่มีให้บริการภายในมหาวิทยาลัยต่อจำนวนประชากร	200
TR 3 สัดส่วนจำนวนรถจักรยานต่อจำนวนประชากร	200
TR 4 นโยบายการจำกัดจำนวนยานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์	300
TR 5 นโยบายการจำกัดพื้นที่จอดรถยนต์	300

ด้าน และตัวบ่งชี้	คะแนน
TR 6 การบริการรถโดยสารภายในมหาวิทยาลัย	300
TR 7 นโยบายการใช้รถจักรยาน และการเดิน	300
6. การศึกษา	1,800
ED 1 สัดส่วนจำนวนรายวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม/ความยั่งยืนต่อจำนวนรายวิชาทั้งหมด	300
ED 2 สัดส่วนจำนวนเงินสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม/ความยั่งยืน (เฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง) ต่อจำนวนเงินสนับสนุนการวิจัยทั้งหมด (เฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง)	300
ED 3 จำนวนผลงานตีพิมพ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม/ความยั่งยืน (เฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง)	300
ED 4 จำนวนกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม/ความยั่งยืน (เฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง)	300
ED 5 จำนวนองค์กรนักศึกษาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม/ความยั่งยืน	300
ED 6 จำนวนเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม/ความยั่งยืน	300

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้เริ่มจัดส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อรับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวไปยัง University of Indonesia ครั้งแรกในปี พ.ศ.2554 มหาวิทยาลัยได้บรรจุเรื่องการประหยัดพลังงานและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ในคำรับรองการปฏิบัติงานของผู้บริหารทุกส่วนงาน และถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ทุกส่วนงานต้องร่วมมือกันดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ด้วยวิสัยทัศน์ที่ว่า “เป็นองค์กรที่นำระบบการบริหารจัดการบูรณาการงานวิจัย บริการวิชาการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนที่ปลูกจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และรักษาสีเขียวอย่างยั่งยืน” ได้มีการจัดทำแผนส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างยั่งยืน โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ และจัดทำตัวบ่งชี้และเป้าประสงค์รองรับแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ โดยพิจารณาให้สอดคล้องตามเกณฑ์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ให้ทุกส่วนงานนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และให้มีการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกวิทยาเขต

ในส่วนที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินงานมหาวิทยาลัยสีเขียวเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งในกลุ่มตัวบ่งชี้เลือกของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (CUPT QA) ที่มหาวิทยาลัยเลือกดำเนินการในระดับมหาวิทยาลัย และส่วนงานวิชาการที่จัดการเรียนการสอน และเป็นตัวบ่งชี้บังคับในองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการสำหรับส่วนงานสนับสนุนวิชาการทุกส่วนงานที่ต้องดำเนินการ